

Tarptautinės mokslų akademijų sąjungos (IAP)

KVIETIMAS GLOBALIAI SOLIDARIZUOTIS DĖL COVID-19 PANDEMIJOS

COVID-19 pandemija visame pasaulyje kelia kritinių iššūkių asmenims, šeimoms, bendruomenėms, sveikatos priežiūros paslaugoms ir ekonomikai. Tai ypatingas laikotarpis, todėl reikia dar daug nuveikti renkant, tvirtinant ir taikant duomenis, gerinant pasirengimą bei reagavimą ir tobulinant valdymo sistemas ateičiai. Moksliniai tyrimais jau pasiekta labai daug nustatant virusą, pradedant suprasti jo epidemiologiją, apibūdinant klinikinę eigą ir teikiant informaciją, kurios dėka būtų galima paspartinti naujų intervencijų – diagnostikos, terapijos ir vakcinų – plėtrą, nors tai dar užtruks. Kaip turėtume geriau ir greičiau naudoti mokslinius tyrimus ir jų rezultatus savo kolektyvinės naudos labui, tai yra globaliam visuomenės gėriui?¹ Šis globalus Tarptautinės mokslų akademijų sąjungos (IAP, *InterAcademy Partnership*) kreipimasis pabrėžia gyvybišką bendro veiksmo dabar svarbą: pasaulinio masto pastangos yra esminės siekiant mažinti koronaviruso plitimą visose teritorijose.

Dabartinė pasaulinė COVID-19 tragedija pabrėžia kritinį tarptautinio bendradarbiavimo visoje mokslo bendruomenėje ir už jos ribų poreikį, įskaitant atvirą komunikaciją, bendrus išteklius ir suderintus veiksmus. Mes jau matėme tarptautinio mokslinio ir kitokio bendradarbiavimo vertę praeityje vykusių rimtų infekcinių ligų protrūkių metu, pavyzdžiui, kovojant su ŽIV², SARS³, Ebola ir paukščių gripu⁴. Tvarios strategijos kovai su kitomis didelėmis infekcinių ligų grėsmėmis, tokiomis kaip vaistams atspari tuberkuliozė⁵ ir atsparumas antimikrobinėms medžiagoms⁶, priklausė ir vis dar priklauso nuo bendradarbiavimo bei suderintų veiksmų pasauliniu mastu. Turime pritaikyti pamokas to, kas suveikė ar nesuveikė reaguojant į buvusias grėsmes, taip pat turime mokytis iš esamos patirties, įgytos skleidžiantis pasaulinei pandemijai ir sudaryti sąlygas sukurti geriausias duomenimis pagrįstas strategijas ir programas bei dar kartą patvirtinti bendrą veikimą dabar⁷.

Ir faktai, ir lyderystė yra svarbūs! Stipri lyderystė, kurią palaiko geriausia medicininė ir mokslinė informacija, yra gyvybiškai svarbi. Mes privalome turėti koordinuotus valstybių atsakus dalijantis informacija ir ištekliais COVID-19 akivaizdoje; tam negali trukdyti joks tarp valstybių kylantis priešiškas, susijęs su suvokiama viruso kilme, konspiracijos teorijomis ir mažumų grupių stigmatizavimu. Yra be galo svarbu vengti žinių fragmentavimo ir trukdžių sudarant

COVID-19 įveikimo strategiją, kuri turi būti pasaulinė. Jei atskiros vyriausybės skelbia visuomeninės sveikatos veiksmus, prieštaraujančius PSO [Pasaulinės sveikatos organizacijos – red. past.] patarimams, jos turi pagrįsti savo iniciatyvas ir suteikti prieigą prie argumentų, kuriais grindžiama jų politika⁸.

Tarptautinio bendradarbiavimo trūkumas bus ypač žalingas tiems, kurie labiausiai pažeidžiami, tarp jų valstybėms, turinčioms silpnai išvystytas sveikatos apsaugos sistemas. Kai kurios mažų ir vidutinių pajamų valstybės dar nepranešė apie didelį skaičių COVID-19 atvejų,⁹ tačiau tai pasikeis ir turės didelių pasekmių toms valstybėms, jų kaimynėms ir mums visiems. Nors PSO turi strategiją, kaip telkti kompetenciją ir keistis informacija apie pasaulinius COVID-19 tyrimus ir inovacijas¹⁰, reikia daug nuveikti siekiant užtikrinti, kad ši informacija neatsilikytų nuo greitų COVID-19 plitimo ir poveikio pokyčių, o bendros pastangos apimtų visus svarbius veiksmus, įtrauktų visą svarbų mokslą ir dalytųsi visais svarbiais rezultatais. Be to, PSO turi vaidinti galingesnę vaidmenį, įpareigodama ir užtikrindama nešališką prieigą prie atsirandančios diagnostikos, gydymo ir vakcinų. Siekdama šių tikslų, mokslo bendruomenė gali bendradarbiauti su PSO. Pasaulinė mokslų akademijų sąjunga ir jos akademijos pripažįsta, kad svarbu remti kiekvienos šalies atvirą ir atsakingą bendravimą su PSO, siekiant palaikyti visuomeninės sveikatos saugumą visame pasaulyje.

Daug kas apie COVID-19 dar nėra aišku, tačiau Pasaulinė mokslo akademijų sąjunga, siekdama mažinti netikrumą ir kurdama nepertraukiamų veiksmų kritinę masę, ragina:

- 1. Visas valstybes atnaujinti savo įsipareigojimą bendradarbiauti visos vyriausybės ir visos visuomenės pagrindu.** Visuomenės sveikatos srities lyderiai ir vyriausybės turi dirbti kartu kovoje su ligos protrūkiu ir turi būti vykdomas planavimas pasauliniu mastu. IAP ragina atnaujinti mokslo ir kitų institucijų partnerystę mokslinių tyrimų ir inovacijų, susijusių su COVID-19, srityje. Pasaulis turi dalytis patirtimi ir ištekliais: gerinti supratimą apie grėsmę jos biologiniu, klinikiu ir socialiniu aspektais; nustatyti ir užpildyti žinių spragas; kurti naujas diagnostikos priemones; nustatyti ir plėtoti naujus ar keisti esamus gydymo metodus; spartinti vakcinų inovacijų pažangą ir aprūpinimą jomis bei stebėti ir vertinti intervencijų poveikį. Gamybos, reguliavimo ir tiekimo grandinės veiklos spartinimo būdų nustatymas taikomas ne tik naujoms intervencijoms, bet ir teikiant asmenines apsaugos priemones bei kitas standartines visuomenės sveikatos procedūras. Be to, labai svarbu įvertinti ir valdyti COVID-19 poveikį ir pasirinkimus teikiant kitas sveikatos priežiūros paslaugas ir kituose sveikatai svarbiuose sektoriuose, tokiuose kaip žemės ūkis. Neatidėliotini tikslai reikalauja nemažėjančio susitelkimo ir beprecedenčio įsipareigojimo

bendradarbiauti visose mokslo srityse bei tarp viešojo ir privataus sektorių. Šiuo metu nėra vietos siauram komerciniam ar nacionaliniam konkurencingumui skatinti ir savanaudiškumui kitų sąskaita. Patogenai nepaiso nei teritorijų, nei ideologijų ribų.

2. **Tarpyvyriausybiniams organizacijoms ir kitoms organizacijoms koordinuoti patvirtintos informacijos mainus visame pasaulyje¹² stiprinant visuomenės sveikatos pasirengimą, pagrįstą geriausiais moksliniais faktais.** Mokslinio tyrimo rezultatai taip pat turi būti naudojami didinant sveikatos ir socialinio bei ekonominio poveikio modeliavimo patikimumą ir aktualumą bei išvengti nenumatytų padarinių, pavyzdžiui, tiekimo grandinėms. Be to, geresnis moksliskai pagrįstų ir tvirtų patarimų teikimas yra būtinas siekiant kovoti su neįrodytais teiginiais, išankstinėmis nuostatomis ir apgalvota dezinformacija, kuri trikdo ir destabilizuoja pilietinį solidarumą bei nešališkumą. Mokslo bendruomenė pajėgi ir turėtų solidarizuotis su kitais, skatindama atsakingai, skaidriai ir laiku dalytis patikimomis žiniomis¹³. Be to, tyrimai turi būti nukreipti ir į svarbių socialinių bei elgsenos klausimų sprendimą: pavyzdžiui, kaip kovoti su nerimu, gandais ir diskriminacija, kaip įtraukti bendruomenes į visuomenės sveikatos priemonių laikymąsi ir kaip dirbti su žiniasklaida komunikacijos srityje¹⁴. Visuomenė, žvelgdama į ateitį, turi būti pasirengusi ieškoti galimybių dekarbonizuoti ekonomiką, kai vėl prasidės ekonominis augimas.
3. **IAP rekomenduoja ypatingai stengtis bendradarbiauti ir paremti šalis, kurių visuomenės sveikatos struktūros ir sveikatos priežiūros sistemos yra silpnesnės, daugiausia Afrikoje ir Pietryčių Azijoje; manoma, kad tose šalyse koronavirusinės infekcijos mastas greitai išaugs.** IAP yra įsipareigojusi veikti per savo pasaulinį tinklą, kurį sudaro daugiau nei 140 mokslo, inžinerijos ir medicinos akademijų, kartu su Pasauline Jaunąja akademija (*Global Young Academy*) ir nacionalinėmis jaunosiomis akademijomis, kad sudarytų sąlygas besivystančių šalių mokslininkams remtis tarptautiniais moksliniais faktais ir teikti patarimus savo politikos formuotojams ir piliečiams bei prisidėti prie pastangų visame pasaulyje kuriant naujas intervencijas. Šio pasaulinio mokslo išteklių visose srityse galią didina IAP pamokos, išmoktos ankstesnėje tarpreģioninėje veikloje, kai buvo skatinta dalytis gerąja patirtimi ir stiprinti gebėjimai. IAP pasirengusi bendradarbiauti su PSO ir kitomis pasaulinėmis bei regioninėmis agentūromis, kad būtų užtikrintas geriausias turimos mokslinės informacijos naudojimas. Tai apima naudojimąsi mokslo ir technologijų – pavyzdžiui, dirbtinio intelekto ir robotikos – pažanga kontroliuojant virusą. Viena iniciatyvų, kurias IAP vykdo bendradarbiaudama su kitomis mokslo ir medicinos

bendruomenėmis, yra apdorotos ir patvirtintos informacijos, kurią teikia akademijos narės, skelbimas pasauliniame tinkle.

Baigdami dar kartą kartoju, kad tai nepaprastas laikotarpis, reikalaujantis visuotinio solidarumo ir suderintų pastangų, pagrįstų geriausiais moksliniais įrodymais. IAP darys viską, ką gali, skatindama dalijimąsi patirtimi ir gerąja praktika bei spartindama veiksmus.

Pranešimą 2020 metų kovo mėnesį pasirašė IAP valdymo komiteto nariai:

Volker ter Meulen, IAP prezidentas

Depei Liu, IAP prezidentas ir sveikatos bendrapirmininkis

Margaret Hamburg, IAP sveikatos bendrapirmininkė

Krishan Lai, IAP mokslo bendrapirmininkis

Cherry Murray, IAP mokslo bendrapirmininkė

Richard Catlow, IAP politikos bendrapirmininkis

Masresha Fetene, IAP politikos bendrapirmininkis

Šį oficialų IAP pranešimą galima atsisiųsti iš: <https://tinyurl.com/IAP-COVID-19>.

Daugiau informacijos apie IAP galima rasti www.interacademies.org ir sekti @IAPPartnership Tvityroje.

Išnašos

¹ Pontifical Academy of Sciences “Responding to the pandemic, lessons for future actions and changing priorities” <http://www.pas.va/content/accademia/en/events/2020/coronavirus.html>

² WHO “Global health sector strategy on HIV 2016-2021. Towards ending AIDS”, 2016

³ Pavyzdžiui, Mackenzie et al. “The WHO response to SARS and preparations for the future” in Institute of Medicine “Learning from SARS: preparing for the next disease outbreak: workshop summary”, 2004

⁴ Pavyzdžiui, Fidler “Global outbreak of avian influenza A (H5N1) and international law”, American Society of International Law, 2004; Shu et al. “A ten-year China-US laboratory collaboration: improving response to influenza threats in China and the world, 2004-2014”, BMC Public Health 2019 19 (Suppl 3), 520

⁵ Pavyzdžiui, Global drug-resistant TB initiative, www.stoptb.org/Wg/Mdrtb/default.asp; Balfour “Global collaboration formed to develop novel treatment regimens for TB” European Pharmaceutical Review 28 February 2020

⁶ Pavyzdžiui, WHO “Global action plan on antimicrobial resistance” www.who.int/antimicrobial-resistance/global-action-plan/en; CDC “Combat antimicrobial resistance globally” www.cdc.gov/drugresistance/intl-activities.html; Goff et al. “A global call from five countries to collaborate in antibiotic stewardship: united we succeed, divided we might fail” Lancet Infectious Diseases 2017 17, PE56-E63

⁷ WHO Global Preparedness Monitoring Board, www.who.int/gpmb; Academy of Medical Sciences UK, Medical Research Council and IAP “Interdisciplinary research in epidemic preparedness. Workshop report”, 2019

⁸ Vedamasis straipsnis “Coronavirus: three things all governments and their science advisors must do now” *Nature* 2020, 579, 319–320

⁹ WHO dashboard, <https://experience.arcgis.com/experience/685d0ace521648f8a5beeeee1b9125cd>

¹⁰ See in particular (i) “Report of the WHO-China joint mission on coronavirus disease 2019 (COVID-19), 16-24 February 2020 and (ii) www.who.int/blueprint/priority-diseases/key-action/novel-coronavirus/en

¹¹ “CGIAR’s response to COVID-19”, www.cgiar.org/news-events/all-news/our-response-to-covid-19

¹² Pavyzdžiui, World Health Summit COVID-19 Platform, www.worldhealthsummit.org/covid-19.html

¹³ Calisher et al. “Statement in support of the scientists, public health professionals and medical professionals of China combatting COVID-19” *Lancet* 2020 395, e42

¹⁴ Ghebreyesus and Swaminathan “Scientists are sprinting to outpace the novel coronavirus” *Lancet* 2020 395, 762–764